

Unge tanker om konfirmasjon

En studie blant 14-åringer forut for deres valg av ungdomsrite

Tidsskrift for praktisk teologi
Nordic Journal of Practical Theology
Årgang 37. Nr. 2/2020
[s. 22-38]

Lars Kåre Grimsby, førsteamanuensis, Fakultet for landskap og samfunn, NMBU, og Erling Birkedal, førsteamanuensis/prosjektleder, MF vitenskapelig høyskole
lars.grimsby@nmbu.no erling.birkedal@mf.no

Abstract

What meanings are attributed to Christian confirmation, among other confirmation rites in a changing religious landscape? The aim with the article is to gain new knowledge about the reasoning and conditions for choice of confirmation among 14-year-olds' who have yet to decide which confirmation, if any, to choose. Data is collected through 10 focus group interviews with a total of 57 youth, and a statistical survey with 309 respondents distributed at five schools from the north to the south of Norway. The analysis shows that it is important for youth to emphasize their individual freedom when making the decision of confirmation. At the same time the family appears to be the most important social group in laying the premises for the youths' decision. For some, the choice appears as an identity marker. Many show uncertainty concerning the choice of confirmation and how the rite is to be celebrated in the family. The Church is challenged by having to relate to a large variation of motivations and interests for participating in the confirmation rite among youth.

Nøkkelord: Konfirmasjon, ungdomsrite, individualisme, familie, 14-åringer.

Introduksjon

Det religiøse landskapet vi forholder oss til gjennom media, ulike interessegrupper og det politiske ordskiftet har blitt mer mangfoldig over de siste ti-årene. I noen samfunnssfærer har religion og religiøsitet fått økt visibilitet. Religiøsitet beveger seg ut av etablerte institusjoner, og religiøse minoriteter vokser. Samtidig er det minkende medlemstall i tradisjonelt dominerende trossamfunn (SSB 2019). På individuelt nivå kan dette komme til uttrykk som endring i religiøs praksis og sekularisering. Slike parallelle, men motsetningsfylte endringer utfordrer antakelser om samfunnsmessige prosesser som lineære og forutsigbare. Det åpner for at religiøsitet kan være gjenstand for gjensidige påvirkningsforhold på tvers av mikro-, og makronivå (Furseth et al.

2019). Mange endringsprosesser i samfunnet har sitt utgangspunkt blant unge voksne, men samtidig sosialiseres også unge inn i en kontekst av normer, tradisjoner og institusjoner. Den kristne konfirmasjonen har fremstått som noe konstant, en religiøs institusjon med sterke normer og tradisjoner. Men hva slags meningsinnhold gis kristen konfirmasjon blant andre ungdomsriter i et omskiftelig religiøst landskap? Artikkelenes mål er å gi ny innsikt om unges valg av konfirmasjon, og hvilken mening unge tillegger denne riten før de selv har erfaring med denne. Der hvor tidligere studier hovedsakelig har blitt gjort blant dem som allerede har valgt kirkelig konfirmasjon, gjennomføres denne studien blant unge som enda ikke har tatt valget om ungdomsrite. Dette gir bredde i bakgrunn for valg av konfirmasjon blant unge i dag.

Konfirmasjonen er en rite som tradisjonelt symboliserer overgangen fra barndom til det å være voksen. I Norge var det obligatorisk konfirmasjon fra 1736. Konfirmasjonen var, og er heller ikke, en nødvendighet for kirkemedlemskap eller noen rettigheter i kirke eller samfunn. Dette var et statlig oppdrager-prosjekt i pietistisk ånd, der konfirmanten også skulle avlegge løfte om kristen tro og liv. I den lutherske kirke fikk konfirmasjonen en kateketisk begrunnelse, opplæring i den kristne tro en var døpt til. Humanistiske idealer og menneskers rettigheter ble mer fremtredende med modernitetens fremtreden for godt over hundre år siden. Siden revisjonen av konfirmasjonsordningen i 1981 har det fra kirkens side vært lagt stor vekt på innholdet i konfirmasjonstiden, og ikke bare på den liturgiske handlingen. Det blir lagt vekt på å føre unge inn i kirkens liv og fellesskap. Dette har vært kombinert med en bevissthet om konfirmasjonen som en folkelig overgangsrite (se f.eks. Haraldsø (red.) 1986, Salomonsen 2003 og 2007, og Kirkerådet 2010).

Forskning på konfirmasjon i protestantiske kirker har vokst frem som et eget forskningsfelt i Europa, der norske forskere har vært med. Det har vært gjennomført to store internasjonale undersøkelser, i 2007/2008 og 2012/2013, og en tredje er under planlegging.¹ Disse konfirmantundersøkelsene tyder på at ungdommer som har valgt kirkelig konfirmasjon er påvirket av eller kan gi uttrykk for religiøs individualisering – de utformer sin tro uavhengig av dogmatiske forestillinger. Det å få del i velsignelsen i kirken på konfirmasjonsdagen har relativt liten prioritet blant konfirmanter i Norge, men å ha konfirmasjonsfest med venner og familie står relativt sterkt blant både norsk og dansk ungdom, sett i forhold til i andre nordiske og europeiske land (Høeg 2017:13). Tidligere forskning viser at konfirmasjonsritual blander motivasjon fra fire områder: det materielle, det sosiale, de tradisjonelle verdier, og det religiøse (Christensen 2010:32-35). Selv om det rituelle, om vi utelukkende tenker på det i betydningen av noe religiøst forankret, kanskje ikke er like sterk motivasjon for konfirmasjon lenger, så kan altså andre aspekter ved ungdomsriten virke mer motiverende. De europeiske konfirmantundersøkelsene har konfirmantene selv, de som er delaktige i den kirkelige

1 De to europeiske konfirmantundersøkelsene er publisert i to bøker, Schweitzer et al. (2010) og Schweitzer et al. (2015). På grunnlag av den først undersøkelsen ble det publisert en bok om konfirmantarbeidet i de nordiske land, Krupka og Reite (2010). På grunnlag av den andre undersøkelsen er det spesielt Bernd Krupka og Ida Marie Høeg som har vært involvert i den norske del av prosjektet, og publisert flere artikler. En tredje undersøkelse er under planlegging i 2021-22, der forskere ved MF er delaktige i samarbeid med ansatte i Kirkerådet.

undervisning, som informanter. Det er ikke forskning på ungdom før de har valgt eller startet i undervisningen.

Denne artikkelen søker å belyse hvordan ungdom som enda ikke har tatt valget om konfirmasjon tenker om konfirmasjonen. Dette er et nytt bidrag sett i forhold til tidligere konfirmantforskning i Norge. I tillegg til å få innsikt i de unges valg, ønsker vi å kaste lys over hvordan individualiseringen av religiøsitet i tidlig ungdomsalder står i forhold til relasjoner, tradisjoner og samfunnsforhold.² Vi vil også på slutten adressere noen utfordringer til Den norske kirke, som den største aktør i dette feltet. Studien tar utgangspunkt i følgende forskningsspørsmål: 1) Hva slags konfirmasjon velger dagens unge og hvorfor? 2) Hvilke fellesskap tar de hensyn til ved valg av konfirmasjon? 3) Hvilke forventninger har unge til innhold og arbeidsform i konfirmasjonstiden?

Artikkelen bygger på data fra undersøkelsen «14-åringer og konfirmasjon - Ungdomsundersøkelse 2019: en empirisk undersøkelse av 14-åringers livsspørsmål og religiøsitet, og refleksjon om konfirmasjon» (Birkedal og Grimsby 2019). Undersøkelsen ble gjort på oppdrag fra Kirkerådet i Den norske kirke. Inspirasjon til en undersøkelse blant 14-åringer, før konfirmasjon, kommer fra Svenska kyrkan.³ Data er samlet inn gjennom fokusgruppe-intervjuer og en spørreundersøkelse våren 2019 ved skoler i Nord-Norge, Midt-Norge, Øst-Norge og Sør-Norge. Det ble også gjennomført en kvantitativ pilot-undersøkelse på Østlandet januar 2019.

Bakgrunn

En omfattende studie av religiøsitet i Norden av Furseth et al. (2019) bygger på data fra spørreundersøkelser i 1988, 1998 og 2008, samt nyere statistikk og analyse av media og offentlige registre. Studien tegner et bilde av religiøsiteten i samtiden som 'kompleks'. Kompleksitet er her forstått gjennom en meta-teoretisk forklaring av sameksistensen av flere ulike, gjensidig påvirkende, og i noen tilfeller motstridende, tendenser i religiøsitet i ulike deler og på ulike nivå av samfunnet. Religioners visibilitet i det offentlige rom har endret seg de siste ti-årene. Synkende medlemstall i majoritetskirkene, voksende religiøse minoriteter, og flere «*nones*», henger sammen med endret visibilitet og reduserte privilegier for trossamfunnene som tidligere har vært i majoritet. Samtidig med at religiøse minoriteter vokser, så beveger religiøsiteten seg også ut av etablerte institusjoner. Det religiøse landskapet har blitt mer mangfoldig, med økning i holistisk spiritualitet, alternativ religion og nyreligiøsitet. Analysen til Furseth et al. (2019) viser at ulike religiøse trender skjer parallelt. Det har skjedd en *deprivatisering* av religion i politikken, media og det offentlige rom. Samtidig har det vært en tendens til *individualisering*, som blant annet kommer til uttrykk i økende *sekularisering* på individuelt nivå.

2 Mer utfyllende analyse og drøfting av variasjon i religiøs identitet og valg av konfirmasjon, på grunnlag av samme undersøkelse, er planlagt publisert i en annen artikkel.

3 I 2016 gjennomførte Svenska kyrkan en undersøkelse blant 14-åringer for å få innsikt i deres livsspørsmål mtp å forbedre sin konfirmantundervisning: *Unge tankar 2016. En rapport om vad fjortonåringar funderar på*. Svenska kyrkan. Rapporten finnes her: <https://www.svenskakyrkan.se/konfirmation>

Høeg (2017:26) har påpekt at det vanlige norske uttrykket «personlig kristen» har endret mening blant unge de siste årene. Nå forstår de unge uttrykket som «min egen måte å være kristen på», mens det tidligere meningsinnholdet var «en bekjennende kristen». *Religiøs individualisering* uttrykker vanligvis at aktører står friere til å velge tilhørighet og hvilket meningsinnhold og handlingsmønster som tillegges det å tro. Davie (2000) hevder med utgangspunkt i studier fra Europa at individualiserte og uformelle former for religiøsitet er i vekst og i noen grad erstatter tradisjonelle og institusjonelle former. Samtidig har Grace Davie pekt på at det særlig i Skandinavia har vært en tendens til å oppleve tilhørighet uten at man nødvendigvis opplever seg som en troende - “belong without believing”.

Riter er sosialt forankret i ett eller flere meningsfelleskap. Riter har individuell og kollektiv betydning på samme tid. Hva en rite skal symbolisere, eller hvilken mening man tillegger slike fenomen, avhenger av perspektiv. Det kan være ulike motivasjoner for religiøse riter, Med vekt på stor grad av individualitet har valg av riten som religiøs markør, eller tilhørighet til et bestemt religiøst fellesskap vært mindre fremtredende. Storm (2009) viser hvordan individuell religiøsitet ofte knyttes til andre sosiale identiteter. Med økende pluralisme og mot et bakteppe av deprivatisering av religion i det offentlige rom, kan konfirmasjonens betydning knyttes til ulike fellesskap, for eksempel aldersgruppe-fellesskap, et kulturelt fellesskap, et religiøst fellesskap eller et familiært fellesskap. Samtidig vil kanskje måten man snakker om egen tro, valg av ungdomsrite, og religion mer generelt kunne reflektere noe av den *religiøse kompleksiteten* i samfunnet.

Metode

Utvalget av respondenter i både kvalitativ og kvantitativ del av studien er ment å være representativt for elever på 8. trinn fra hele Norge. Denne aldersgruppen kan snart ta valget om konfirmasjonstype. Konfirmasjon gjennomføres vanligvis når ungdommer går på 9. trinn, og valget om dette skjer for våre informanter få måneder etter vår kontakt. Rekruttering av informanter skjedde gjennom samarbeid med lærere på utvalgte skoler. Dette var bl.a. lærere som var/hadde vært studenter ved MF, eller veiledere for studenter fra MF. Kvalitative og kvantitative data ble samlet inn ved henholdsvis fire og fem skoler i ulike deler av landet. Klynge-utvalg gir muligheten til effektiv innsamling av kvantitative data fra store populasjoner, men statistikken fra slike utvalg har noe begrenset generaliserbarhet (Bryman 2016). Vi valgte klynge-utvalg av pragmatiske grunner. Det lå til rette ved bruk av noen velvillige kontakter på utvalgte skoler.

Det ble gjennomført 10 fokusgrupper med 5-6 personer i hver; totalt 57 ungdommer. Fokusgruppene ble gjort våren 2019, på fire skoler i Øst-, Midt- og Nord-Norge. Det var noen rene jentegrupper og guttegrupper, men blandet i de fleste gruppene. Variasjonen ble valgt for å se om det ut fra sammensetning ville være forskjell i dynamikken i gruppene. Tre serier med bilder ble benyttet som inngang til samtale: 1) Religiøse bygg og ritualer. Målet var her å få informantene inn på det som var et hovedtema for samtalen, religioner og ulike former for ungdomsritualer/konfirmasjon.

Unges tanker om konfirmasjon

2) Livssituasjoner. Målet var her at de unge skulle sette ord på hva som for dem gir positiv eller negativ energi i livet. 3) Konfirmasjonstiden. Målet var å få de unge til å reflektere om hva som er viktig for eget valg av ungdomsrite/konfirmasjon

Spørreundersøkelsen ble gjennomført ved fem skoler, de samme som hadde fokusgrupper og i tillegg en skole i Sør-Norge. Av ca. 414 elever som ble invitert til å delta svarte 309 (svarprosent 75 %). Kontaktlærer delte link til spørreskjema i Questback med elevene. Vi anbefalte at denne ble sendt i tilknytning til / i forbindelse med KRLE-faget, og at elevene da kunne få litt tid til å svare. Dette ble gjort i de fleste elevgrupper. Det er jevn kjønnsfordeling, med 146 gutter og 155 jenter, mens 8 personer oppgir "annet". Fordeling av elevene på de ulike landsdeler: Nord-Norge (ca. 70 elever, 46 svar), Midt-Norge (111 elever, 76 svar), Øst-Norge (ca. 188 elever, 154 svar), og Sør-Norge (ca. 45 elever, 33 svar).

Studiens pålitelighet og gyldighet påvirkes ikke bare av størrelse på utvalg og dets representativitet. Språk og spørsmålsformuleringer kan fortolkes ulikt av respondenter og forskere. Vi har lagt vekt på å forstå ungdommenes forutsetninger og måter å beskrive og uttrykke tanker om egen tro. Blant annet ble det gjennomført pilotundersøkelse av spørreskjema blant 212 respondenter som var ett år eldre (9. trinn) enn i hovedundersøkelsen. Resultatene fra piloten ble benyttet til å justere spørsmålene i spørreundersøkelsen. Enkelte av resultatene fra pilotundersøkelsen er benyttet i artikkelen. Pålitelighet i kvalitative intervjuer styrkes gjennom at respondent og intervjuer kan avklare misforståelser underveis. Ved å kombinere dybden i kvalitative data med bredden i kvantitative data kan man få ny kunnskap om komplekse samfunnsfenomen.

Resultater og analyse

Resultatene i undersøkelsen er kvantitative og kvalitative data sett i sammenheng, og kapittelet er organisert etter temaene i de ulike forskningsspørsmålene (se ovenfor). Vi presenterer først svarene fra den kvantitative undersøkelsen og trekker deretter inn svar fra den kvalitative for å utfylle og nyansere.

Valg av konfirmasjon

Ungdommene ble i spørreundersøkelsen spurt «*Planlegger du å konfirmere deg? Hva slags konfirmasjon vil du velge?*». Kirkelig konfirmasjon var klart vanligst (59 %), mens rundt en femtedel (22 %) planlegger humanistisk konfirmasjon (Tab. 1). Denne fordelingen mellom kirkelig og humanistisk konfirmasjon korresponderer relativt bra med det som var gjennomsnitt for konfirmasjoner for hele Norge i 2019.⁴ Vi ser at det er en litt større andel av jentene som velger kirkelig enn blant guttene. Det er størst andel av guttene som velger ingen konfirmasjon.

⁴ I 2019 ble 54,4 % av 15-åringene konfirmert i Den norske kirke og 19,7% av 15-åringene ble konfirmert humanistisk. <https://www.ssb.no/statbank/table/12025/> (14.08.20) og <https://human.no/nyheter/2019/august/over-10-000-pameldte-konfirmanter/> (14.08.20)

Tab. 1: Krysstabell som viser hvor mange (% og antall, n) som planlegger ulike konfirmasjonstyper fordelt på kjønn og landsdel. 2 har svart blankt.

	Totalt	Kjønn			I hvilken landsdel bor du?			
		Jenter	Gutter	'Annet'	Midt Norge	Øst-Norge	Nord-Norge	Sør-Norge
Annet	7 (23)	11	11	1	3	7	9	18
Ingen	11 (34)	13	18	3	4	14	15	9
Humanistisk/borgerlig	22 (69)	35	33	1	28	26	11	12
Kirkelig	59 (181)	96	82	3	66	53	65	61
	100 (307)	155	144	8	100	100	100	100

For dem som svarte at de planla «annet» konfirmasjonsopplegg enn kirkelig og humanistisk (7 %), var det mulig å komme med utfyllende detaljer. Her kan man skille mellom dem som var ambivalente og usikre, og dem som var konsekvente om alternative opplegg.

Blant dem som var ambivalente/usikre ble det blant annet svart at

«jeg vet egentlig ikke, jeg har snakket med foreldrene om det, men jeg er ikke sikker», eller «vet ikke, jeg kan ikke konfirmeres kirkelig med mine venner fordi jeg ikke er døpt». Andre svarte «hjemme», og «et annet sted enn å være i kirken».

Respondenter som svarte konsekvent og hadde alternativt opplegg, oppga for eksempel tilhørighet til Den katolske kirken, eller ulike frikirker / kristne fellesskap. Eksempler på svar var

«Jeg planlegger å konfirmere meg frikirkelig», «på bedehuset», og «Jeg er katolsk, så jeg skal konfirmere meg i en katolsk kirke».

Vi ser med dette at begrepet «kirkelig» i hovedsak blir forstått som Den norske kirke av ungdommene i undersøkelsen.

Flere planlegger *ingen konfirmasjon*. 11 % av ungdommene oppgav at de ikke skal konfirmere seg. Resultater fra den kvalitative undersøkelsen tyder på at flere av disse likevel kan ha en form for ritual, slik som fest eller dra på en reise. Eksempel på svar fra den kvalitative undersøkelsen var:

«Ville velge bare en feiring med familie og venner (uten ritual) – fordi familien ikke har noe forhold til religion i det hele ... har ikke lyst til å gå glipp av gaver og sånt ...»

«Vi kan velge om vi skal ha konfirmasjon eller reise kor vi vil i to uker»

Disse informantene forstod «ritual» som deltagelse i en felles seremoni, samtidig som en gjerne vil ta del i den familiære side ved riten, slik som fest og gaver/reise. Det er også grunn til å tro at det er noen som ikke har noen spesiell markering. Fordelingen av hvor mange som planlegger ulike konfirmasjonstyper er nokså lik i ulike deler av Norge (Tab. 1). Imidlertid følger flere «Annet»-konfirmasjonsopplegg i utvalget fra Sør-Norge, mens andelen som velger humanistisk konfirmasjon er høyest i Midt- og

Unge tanker om konfirmasjon

Øst-Norge. Nord- og Øst-Norge har noe større andel som velger ikke å konfirmere seg. Vi må her presisere at utvalget er fra mindre geografiske områder, og er ikke nødvendigvis representativt for hele landsdelen.

Alternativer til kirkelig konfirmasjon er forholdsvis vanlig (Tab. 1). Ungdommene, særlig i urbane områder, har sannsynligvis flere valgmuligheter med hensyn til hva slags konfirmasjon de kan velge. Dette kan kanskje bidra til at valget fremstår mer utfordrende, og være grunnen til at flere tenker som denne informanten: «*Vanskelig å velge, vet ikke enda*».

Relasjoner og fellesskap

For å undersøke hvilke fellesskap og relasjoner ungdom tar hensyn til ved valg av konfirmasjon ble det stilt flere spørsmål knyttet til *valget* i både spørreundersøkelsen og fokusgruppene. Vi spurte om dette, da vi går ut fra at riter er sosialt forankret i ett eller flere meningsfellesskap.

Relasjoner, særlig til nær familie, er svært viktig for unge i dag (Fig. 1). Men valget av konfirmasjon oppgis først og fremst å være et selvstendig valg.

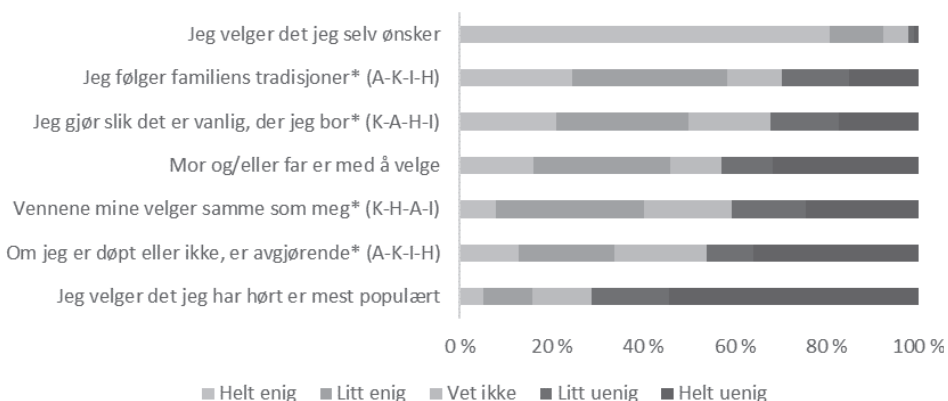

Fig. 1: Spørsmålet «Hva er viktig når du velger om du skal konfirmere deg?» er sortert etter synkende gjennomsnittsverdi. * = signifikant forskjell, synkende rekkefølge. A=Annet, H=Humanistisk, I=Ingen og K=Kirkelig.

Ungdommene ser valget av konfirmasjon først og fremst som et *personlig valg*, uavhengig av hva slags konfirmasjon de velger, eller om de skal konfirmeres i det hele tatt. Svært få vil si seg enig i påstanden om at «*Jeg velger det jeg har hørt er mest populært*» (Fig. 1). Fra fokusgruppe-intervjuene kan man kjenne igjen denne holdningen: «*Synes ikke en skal velge bare som venner ... Du bør ta det valget du vil selv, er riktig for deg*».

Et ideal om at valg av konfirmasjon gjøres på selvstendig grunnlag utelukker imidlertid ikke at den unge samtidig kan ta hensyn til det fellesskapet en er del av,

bevisst eller mer ubevisst. Flere utsagn fra fokusgruppeintervjuene viser at familien både kan støtte et slikt individuelt valg, eller legge føringer for det:

«Familien vil støtte meg uansett»

«Har hørt hva søsken har sagt – og velger etter det»

«Ville fått dårlig samvittighet om æ hadde valgt borgerlig, fordi æ veit at mamma æ ganske kristen»

Familiens tradisjoner, om respondenten er døpt, og hva som er vanlig der ungdommene bor, er signifikant viktigere blant dem som oppgir at de vil *konfirmere seg kirkelig eller i et annet trossamfunn* (Fig. 1). Observasjoner i fokusgruppeintervjuene sammenfaller med dette. Samlet sett viser ungdommene i samtalene at familie er den viktigste sosiale relasjonen som de forholder seg til ved valg av konfirmasjon:

«Samhold – samle hele slekta – alle skal være sammen (det viktige)»

«Det er ikke så viktig hva jeg velger ... tror at jeg tar etter familien, hva den har gjort»

«Viktig at bestemor skal bli stolt (er katolsk). Det gir en god-følelse hos meg. Velger noe som hun blir glad for»

De som velger å *ikke konfirmere seg, eller å konfirmere seg humanistisk*, er signifikant mindre opptatt av å følge familiens tradisjoner, og å gjøre det som er vanlig der de bor (Fig. 1).

Samtidig som det er mange som opplever valget av konfirmasjon som relativt fritt, og at de får støtte hjemmefra, så er det også dem som kan oppleve valget som utfordrende. Flere uttalelser tyder på at de står i spennet mellom en forventning om at valg av konfirmasjon skal være personlig og ektefølt, og opplever samtidig en forventning om å følge tradisjon:

«Må konfirmere meg kristelig ... vil det ... for familien min er kristen og ...»

«Borgerlig, fordi jeg ikke tror på Gud ... selv om jeg er kristen da»

«Er man vokst opp i en kristen familie, så er det nesten som man ikke har så stort valg»

Familiereelasjoner kan være vanskelig, og da kan også forventningene om å konfirmere seg virke utfordrende. Både den religiøse tilknytningen og familiefesten som forbindes med konfirmasjonen kan oppleves ubehagelige for enkelte unge:

«Dilemma: mor kristen, far muslim – ønsket borgerlig: Det ble kirkelig»

«For meg blir det helt feil når familien ikke er samla. Ikke lett, men verre om de ikke er samla»

«Jeg velger kristelig ... jeg er kristen, og mine foreldre er ikke ordentlig kristne ... Men dette er en gang i livet, og jeg skal velge selv. Det er ditt liv du velger da.»

«Ikke noe ritual. Er ikke religiøs. Vil bare ha et lite slektstreff på en måte da, slik som broren --- så får jeg gaver og penger. Basically en navnefest da»

Unges tanker om konfirmasjon

Samlet kan vi si at det er viktig for de unge å fremstå som selvstendige, og ta sine egne valg om konfirmasjon. Samtidig gjør de dette i et tett samspill med sine relasjoner og felleskap, spesielt familien. For mange er det lett å forholde seg til familien. For andre er det mer utfordrende, og da kan det innvirke på deres valg av konfirmasjon. Slik underbygger de unges valg forståelse av konfirmasjon som en «familierite», og ikke ensidig som en religiøs rite eller et religiøst valg.

Forventninger til innhold og arbeidsform i konfirmasjonstiden

Et mål med undersøkelsen er å få fornyet innsikt i hva slags innhold 14-åringer tillegger konfirmasjonstiden. En hensikt var å kunne forbedre kirkens kommunikasjon om konfirmasjon, derfor ble bare de som svarte at de planla kirkelig konfirmasjon (Tab. 1, $n=181$) stilt spørsmålet «Hva gleder du deg til eller synes er viktig å være med på i tiden før konfirmasjonen?».⁵ Sosiale aspekter ved konfirmasjonstiden står som det viktigste av det ungdommene ser frem til (Fig. 2).

Fig. 2: Spørsmålet «Hva gleder du deg til eller synes er viktige å være med på i tiden før konfirmasjonen?» er sortert etter synkende gjennomsnittsverdi.

Ungdommene i undersøkelsen hadde enda ikke begynt konfirmasjonstid eller liknende ungdomsrite. Svarene i fokusgruppene vitner om at ungdommene forbinder «konfirmasjon» i hovedsak med selve konfirmasjonsdagen – ikke hele konfirmasjonstiden. I tillegg til seremoni i kirke eller annet sted, har de fokus på familieselskap og gaver. Det er bare vage forestillinger og lite tydelige forventninger til selve konfirmasjonstiden.

Blant dem som planlegger kirkelig konfirmasjon er det få signifikante forskjeller for hva ungdommer av ulikt kjønn og ulik landsdel gleder seg til. Vi ser imidlertid også her noe mer bevissthet om klima-spørsmålet blant jenter.

⁵ Når vi sier «før konfirmasjonen», menes konfirmasjonstiden eller undervisningen før selve konfirmasjonsdagen. Denne ordbruken ble valgt etter erfaringer fra pilotundersøkelsen.

Hovedundersøkelsen var blant ungdommer som enda ikke hadde tatt valget om konfirmasjon, mens pilotundersøkelsen ble gjennomført blant ungdommer som nettopp hadde begynt på konfirmasjonstiden. Det er interessant å speile 14-åringenes svar i lys av dem som er ett år eldre, om hvorfor de hadde tatt valget om å konfirmere seg kirkelig. Vi har derfor valgt å ta med Tab. 2 fra pilotundersøkelsen.

Tab. 2: Rangerte alternativer og gjennomsnittsverdi for spørsmålet «Jeg valgte kirkelig konfirmasjon fordi jeg:». Svaralternativer: 'Helt enig', 'Litt enig', 'Litt uenig', 'Helt uenig' og 'Vet ikke'.

	Gj.snitt (Median)	'Vet ikke' (%)
Er døpt	Helt enig	6
Vil delta på turer eller konfirmantleir	Helt enig	7
Vil ha selskap og få gaver	Helt enig	9
Ønsker å oppleve et godt fellesskap	Litt enig	11
Ønsker å få nye venner	Litt enig	13
Hadde hørt at konfirmasjonsopplegget i vår kirke er populært	Litt enig	22
Synes tidspunktet for konfirmasjonsopplegget passer meg bra	Litt enig	12
Vil lære om Gud og kristendom	Litt enig	13
Vil være med på det som skjer i min lokale kirke	Litt enig	16
Ønsker å bli kjent med kristne ungdommer	Litt enig	17
Ønsker å engasjere meg i miljø- og solidaritetsarbeid	Litt enig	21
Vil være med på gudstjenester	Litt uenig	13

*Sig. forskjell jenter og gutter.

Det å være døpt ble av 15-åringene oppgitt som å være den viktigste grunnen til det valget de hadde gjort om å konfirmere seg. Men disse ungdommene var også 'Helt enige' i at konfirmantleir, turer, gaver og selskap var årsaker til at de ville konfirmere seg. Det var ingen signifikante forskjeller mellom kjønnene i hvordan de svarte på og prioriterte de ulike alternativene til hvorfor de hadde valgt kirkelig konfirmasjon.

Spørsmålet om viktigheten av å være døpt for hvilken type konfirmasjon man velger, var også med i spørreundersøkelsen for 8. trinn (Fig. 1). Dette svaralternativet kommer her nokså langt nede på listen over hva ungdommene tar hensyn til ved valg av konfirmasjon. Denne forskjellen henger naturlig sammen med at ungdommene i piloten er de som hadde valgt og startet opp med kirkelig konfirmantundervisning. Det kan også forstås slik at disse bruker dåpen som en legitimering, mens de som enda ikke har valgt i mindre grad tenker på dåpen som et kriterium for valget.

For svaralternativet «Hadde hørt at konfirmasjonsopplegget i vår kirke er populært» i pilotundersøkelsen (Tab. 2), er gjennomsnittlig svar «Litt enig» og 22 % svarte «Vet ikke». Blant 14-åringene i hovedundersøkelsen (Fig. 2) er over halvparten «Helt uenig» i dette. Disse svarene kan tyde på at forestillinger og forventninger til konfirmasjonstiden ikke har stor betydning for majoriteten når de velger konfirmasjonstype.

Unges tanker om konfirmasjon

For å få en bedre forståelse av hva dagens ungdommer tenker mye på, og hvor ofte de tenker på disse temaene, inkluderte spørreundersøkelsen spørsmålet «Hvor ofte tenker du på:» - med 14 ulike tema (Fig. 3).

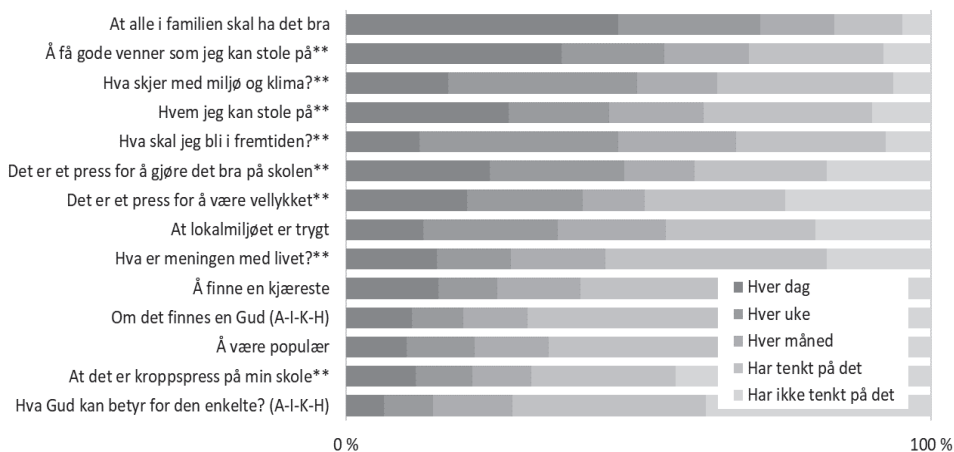

Fig. 3: Rangerte alternativer for spørsmålet «Hvor ofte tenker du på:». Svaralternativer: 'Hver dag', 'Hver uke', 'Hver måned', 'Har tenkt på det', 'Har ikke tenkt på det'. ** = Sig. jenter>gutter.

Relasjoner er viktig. Rangeringen av hvor ofte de tenker på ulike tema viser «At alle i familien skal ha det bra» er det ungdommene tenker mest på (Fig. 3). Dette underbygges også av svarene om at familien er viktig for de unges valg av ungdomsrite (Fig. 1). I gruppeintervjuene ble også fellesskap med familie og at de skal ha det bra, prioritert som det viktigste. En slik uttalelse er typisk: «Familie er der hver dag ... og av og til så treng du kanskje en pause fra dem ... men familien er alltid der, så det er egentlig dine beste venner». Venner og det å ha noen å stole på kommer på henholdsvis andre og fjerde plass.

Spørsmålene i Fig. 3 ble stilt både i pilot-undersøkelsen (9. trinn) og selve spørreundersøkelsen. Det var veldig lite endring i rangeringen av tema fra januar 2019 til april 2019, bortsett fra at miljø og klima har klatret på listen. Dette kan tyde på at økt fokus på klima blant skoleungdom våren 2019, med Greta Thunberg som frontfigur, har hatt innflytelse på respondentene i denne spørreundersøkelsen.

Vi har testet for statistisk signifikant forskjell for hvert tema, basert på ønske om type konfirmasjon. Det var bare statistisk signifikans for de to temaene «Om det finnes en gud» og «Hva Gud betyr for den enkelte» (Fig. 3). Ungdommer som svarte «Annet» om konfirmasjon, tenkte signifikant oftere på disse spørsmålene. Dette tyder på at de som velger «Annet» er relativt engasjerte i religiøse spørsmål.

Det er signifikante forskjeller mellom jenter og gutter på flere av temaene (Fig. 3). Jenter er mer opptatt av tema som omhandler krav om prestasjon (være vellykket, gjøre det bra på skolen, hva jeg skal bli, kroppspress), om sosiale relasjoner (få gode venner, å stole på), mening med livet og miljø / klima.

Diskusjon

Ungdom i dag har flere valgmuligheter for konfirmasjon og andre ungdomsriter. Vår analyse viser at langt de fleste fortsatt velger å la seg konfirmere enten kristent eller human-etisk, men noen velger også å ha alternative arrangement som ikke er institusjonelt forankret. Majoriteten oppgir at de planlegger å velge kirkelig konfirmasjon, men både kvalitative og kvantitative data presentert i kapittel 4 viser et mangfold av motivasjoner for valg av konfirmasjon.

Valg av konfirmasjon

Generelt ser valg av konfirmasjon ut til å være sosialt motivert i større grad enn det er religiøst motivert (Fig. 2). Andre undersøkelser viser også at det kan være ulike motivasjoner for religiøse riter, og at sosiale aspekter kan være vel så viktige som de religiøse (Christensen 2010:32-35). Det er en variasjon av religiøs holdning også blant de som velger kirkelig konfirmasjon (Høeg og Krupka 2015:237). Det er nærliggende å tenke at ungdommer seg imellom har innflytelse på hverandres valg av ungdomsrite. Datamaterialet i denne studien tyder imidlertid på at familie og foresatte – ikke venner og jevnaldrende – utgjør det mest sentrale fellesskapet unge forholder seg til ved valg av konfirmasjon. Hva venner velger er mindre viktig (Fig. 1). At familierelasjoner er viktig understøttes av det kvalitative datamaterialet, der det bl.a. sies: *«Hva familien har gjort før meg, det er ganske viktig»*.

Familiehensyn er for mange av ungdommene viktigere enn trosmessige begrunnelser. Generelt viser datamaterialet her at familien utøver en støttende funksjon for de valg de unge tar. De unge gir klart uttrykk for at de setter pris på den forståelsen de møtes med hjemme. Slik kan en forstå at mange 14-åringer lever mer i sin «barndom» med familierelasjon, enn i en selvstendig ungdomstid med behov for å markere distanse til oppvekstfamilien.

I de kvalitative intervjuene var det stor åpenhet, også ungdommene imellom, om valg av ungdomsrite og om personlig tro. Med deprivatisering av religion i det offentlige rom er ikke religiøsitet bare et privat anliggende, det er noe det kommuniseres mer åpent om i det offentlige rom. Furseth et al. (2019) viser til økende *deprivatisering* av religion i politikk og sivilsamfunn i Norden. Kanskje reflekteres dette på individuelt nivå blant 14-åringene i undersøkelsen. Åpenheten og aktelsen for andres perspektiv på religion og tro som ble observert i gruppeintervjuene kan også forstås slik at religiøs tilknytning ikke er sterkt identitetsskapende for unge. Det var ikke en markering i relasjon til andre, men heller en bekreftelse på at det er den tradisjonen man tilhører – med respekt for andre.

Tradisjon er en viktig motivasjon for valg av konfirmasjon (Fig. 1). Tradisjon uttrykker her en kontinuitet og en tilhørighet til familie, heller enn tilknytning til formelle institusjoner, slik en av de unge sier: *«Velge selv, men flesteparten gjør jo da litt etter kossen familien gjør det da»*. Hva som er tradisjon, kommer også til uttrykk i hva som oppfattes som vanlig å gjøre i et samfunn. Svarene i undersøkelsen tyder på at de unge forstår «kirkelig konfirmasjon» først og fremst som konfirmasjon i Den norske kirke. Til tross for flere valgmuligheter fremstår konfirmasjon i majoritetskirken som

det «normale» alternativet for mange. Storm (2009) viser at beskrivelsen «belonging without believing» i større grad er gyldig for skandinaviske land enn ellers i Europa. Det er naturlig i et samfunn med lang statskirke-tradisjon at en kan oppleve tilhørighet uten at man nødvendigvis opplever seg som en troende.

Det å velge noe annet enn majoriteten, for eksempel å ikke la seg konfirmere i det hele tatt, fremstår som noe utenom normen. Vi ser signaler på at det kan være sterkere følelser av bevissthet om valget i slike grupper som opplever seg selv som en minoritet. Kanskje blir valg av ungdomsrite da viktigere enn blant dem som lar seg konfirmere i majoritetskirken. Blant dem som planlegger «Annet» ungdomsrite er det en relativt stor andel som synes å ha en religiøs motivasjon, og har en bevissthet om innholdet i konfirmasjonstiden (Fig. 3). De som velger «ingen» synes det er minst viktig å gjøre det vanlige, og slik som sine venner (Fig. 1).

Det å være i en utfordrende familiesituasjon kan gjøre at enkelte velger alternativ til konfirmasjon. Det er sterke og klare forventninger til konfirmasjonsfesten og gavene som riten fører med seg. Da blir det desto vanskeligere i de tilfeller der familier opplever det vanskelig å arrangere konfirmasjonsdagen, for eksempel på grunn av vanskelige familierelasjoner, eller hvor trosretninger er i konflikt. Av alle tema som de unge ble bedt om å svare på om de tenker ofte på, så ligger «At alle i familien skal ha det bra» på topp (Fig. 3). Trolig kan beslutningen om ikke å gjennomføre en institusjonelt forankret ungdomsrite, og dermed trosse en mengde normer, i en del tilfeller bunne i ønsket om harmoniske familierelasjoner enten fra de unge eller foreldrene, eller begge parter. Det bekreftes ved flere utsagn:

«Vet ikke om skal konfirmere seg – for jeg liker ikke så mye styr. Hvem jeg skal invitere. Man er jo ikke nødt ...».

«Todelt, da foreldre er skilt og kan ikke være sammen. Det ville bare blitt dystre stemning, når det egentlig skal være fint».

Samtidig med at tradisjon er en viktig motivasjon for å velge konfirmasjon, ser vi en bevissthet om at valg av konfirmasjon bør være et individuelt valg (Fig. 1). Svært få svarer at de vil «gjøre det som er mest populært». De kvalitative utsagnene til ungdommene er i mange tilfeller mer tvetydige, slik som: «Skal bestemme selv, men familiens valg vil påvirke valget litt». Individualismen står sterkt i samfunnet, det er noe barn og unge lærer i skolen, gjennom media og i andre arenaer i det offentlige rom. Høeg (2017:26) hevder at flere unge i dag definerer sitt forhold til den kristne tradisjonen på en subjektiv måte, som hun forstår som uttrykk for en økende individualisert tro blant ungdommer. Dette er nok en trend som har vært i mange år, og som også preger 14-åringenes foreldre. Det kommer til uttrykk ved at mange av de unge i denne undersøkelsen opplever å ha støtte hjemmefra, tilsynelatende uavhengig av hva slags konfirmasjon de vil velge. Foresatte legger til rette for individuelle valg, for eksempel ved å ta initiativet til å spørre 14-åringene om hva slags konfirmasjon de ønsker.

Overgangsriter i endring

Overgangsriter er ikke nødvendigvis bundet til religiøsitet. Vi ser ulike begrunnelser for valg av konfirmasjon. Den har en *kirkelig side, men også en folkelig side* – med feiring i storfamilien som det sentrale. Dette er flettet inn i hverandre. Det kan se ut til å være en viss spenning mellom kirkens begrunnelse og forståelse av konfirmasjonen, og den folkelige oppfatning som vektlegger konfirmasjonsdagen og ritualet. I kirkens *Plan for trosopplæring* (Kirkerådet 2010:23-25) omtales konfirmasjonen i all hovedsak som en konfirmasjonstid, som en integrert del av trosopplæringen 0-18 år. Det forstås som en tid for myndiggjøring av kirkens medlemmer / de døpte, som når religiøs myndighetsalder som 15-åringer.

Måten informantene snakker om konfirmasjonen på tyder på den ene side på et bevisst forhold til konfirmasjon som stipulert rite, med fokus på festen. De har på den annen side et generelt uavklart forhold til undervisningen som fører frem til konfirmasjonsdagen. For flere er imidlertid konfirmantleir en aktivitet som mange kjenner til (Fig. 2). Det å være døpt blir for mange avgjørende for valget mellom kirkelig konfirmasjon og andre ungdomsriter. Også tidligere forskning viser at for de som velger kirkelig konfirmasjon er det ytre eller objektive faktorer, som tradisjon og dåp som skårer høyest for valg av konfirmasjon. Annen forskning viser også at for den indre motivering er det ikke religiøse motiver, men heller fellesskap med venner, det sosiale, og fest, og gaver som skårer høyest (Christensen 2010:33-35). I den siste europeiske undersøkelsen blant norske konfirmanter var det under en fjerdedel av konfirmanter som hadde en tros-relatert motivasjon for å delta (Høeg og Krupka 2015:242). Det er de sosiale sider ved konfirmasjonstiden som gjennomgående scorer høyest.

Ritualene i kirke og hjem er for de unge i praksis sammenvevd og inneholder noe av de samme elementer. Det skaper ikke nødvendigvis god mening for unge å skjelne mellom hellig og profan ritualisering, ut fra skille i rom og autoritet (det som skjer i kirken og i hjemmet). Festen i hjemmet kan også sees som en «velsignelseshandling», der familien ønsker alt godt for den unge.

Festen er i seg selv en rite – en *familierite*. For noen kan den oppleves som press og forpliktelse, mens det for andre (de fleste) er en positiv forventning og glede. Gavene fremstår her som et positivt incentiv for den unges valg. I den kvalitative undersøkelsen kommer det fram at valg av konfirmasjon som familierite ikke bare er rosenrødt. De unge kan oppleve forventninger fra jevnaldrende (og seg selv) om å ha en stor fest og å få gaver som vanskelig.

Når de unge tar hensyn til familie og venner, kan det forstås ved at de er del av et tradisjonsfellesskap. Konfirmasjonsriten kan slik forstås som en arketype. Samtidig som konfirmasjon for noen kan være en viktig identitetsmarkør, er det for andre ikke det. Konfirmasjon er for noen ikke-institusjonell, ved at de ikke gir sin tilslutning til det innholdet institusjonen legger i ritene.

Konfirmasjonen som familierite synes å få enda større betydning og mening for de unge i en tid der ungdom er mye hjemme, en hjemmekjær ungdomsgenerasjon. Det er en stor andel av de unge som er fornøyde med sine foreldre, og som bruker mye av sin

tid hjemme (Bakken 2018:14ff, 50ff). Stor bruk av sosiale medier gjør det også mulig at de unge kan ha mye kontakt med hverandre med hjemmet som base.

Vi tenker at man bør være forsiktig med å gjøre antakelser om sammenhenger mellom samfunnsmessige endringer og endringer på det individuelle plan; det fører lett til deterministiske og unyanserte påstander. Likevel er det fristende å bruke vår analyse som et eksempel på hvordan den *religiøse kompleksiteten* på makronivå kommer til uttrykk i unges tanker og fortellinger. Vårt datamateriale antyder en sekularisering på individuelt plan, på den måten at det er mange som velger alternativer til kirkelig, institusjonell konfirmasjon. Det er samtidig flere som forteller om alternative markeringer, uavhengig av institusjonelt religiøst ritual. Samtidig reflekterer mangfoldet og utfordringene i ungdommenes valg av konfirmasjon en kompleksitet i samtidens religiøse landskap, og intervjuene viser også at ungdom har en åpenhet og gjensidig respekt for egen og andres tro og religiøse tilknytning.

Endringer i det offentlige ordskifte og i offentlige institusjoner, sammen med fokus på individualisme og selvstendighet i familien, gjør ungdommene relativt frie til å etablere egne måter å snakke og tenke om tro og religiøsitet. Samtidig ser vi at tradisjoner står sterkt, og kommer også til uttrykk gjennom hvordan ulike aspekter av religion kan fungere som identitetsmarkør ved valg av ungdomsrite. Disse tendensene skaper både utfordringer og muligheter for Den norske kirke.

Utfordringer for Den norsk kirke

Når vi forsøker å se våre funn og analyse ut fra Den norske kirke sitt perspektiv, er det noen åpenbare utfordringer.

For det første er det en erkjennelse av at også en del av dem som velger kirkelig konfirmasjon betrakter dette som en ikke-institusjonell rite. Deres valg innebærer ikke tilslutning til et bestemt religiøst innhold. De tema de unge er mest opptatt av er heller ikke kjernetema i kirkens tro og praksis. Imidlertid er det flere tema, slik som klima, relasjon til venner og familie, som er relevant for kirkens arbeid med «livstolkning og livsmestring» (Kirkerådet 2010:15-17). At det er liten grad av forventning til konfirmasjonstidens innhold, kan også betraktes som både en utfordring og en mulighet for kirken. Vårt materiale aktualiserer en drøfting om hvordan kirken bør kommunisere med 14-åringene for å «selge» konfirmasjon som rite, og hvordan kirken kan støtte opp om konfirmasjonens ulike roller og funksjoner (slik som familierite).

For det andre er riten stipulert og arketypisk, ved at det er folkelige regler og tradisjoner som følges. Konfirmasjon er som et samvirke mellom kirke/trossamfunn, familie, kultur og lokalsamfunnet. Dette kommer til uttrykk ved bruk av bunader, samling for slekt og venner, konfirmasjonssøndag som preger lokalsamfunnet (mest bygdesamfunn med stor kirkelig majoritet). Her ligger det åpenbart både et positivt samvirke mellom det kirkelige og det kulturelle, men kan sikkert også oppleves som en økonomisk og kulturell utfordring for enkelte. (Vi har ikke en analyse av materialet som kan si noe kvantitativt om dette.) Fokus på fellesskap med familie kan fungere bra for mange, men kan samtidig være veldig sårt for andre som ikke har gode familierelasjoner. Kanskje kirken kan ha en oppgave ved å legge til rette for en rite som

kan ha en positiv funksjon for «den plurale familie»?

For det tredje er det et potensial for kirken gjennom de unges fysiske deltagelser, at konfirmasjonstiden kan gi mening og prege deres identitetsdannelse. Det kan bety at kirken bør tydeliggjøre innhold og særpreg for den kirkelige undervisning, og få en tydelig profil – for å vise hva som er kirkens «kontrakt» med de unge / familiene (se også Pettersson 2010).

Det er en utfordring for majoritetskirken å tilrettelegge en felles nasjonal kommunikasjon og undervisning og samtidig ta hensyn til den lokale kontekst, og slik fremstå som det naturlige valg for de aller fleste. Vi ser at det i en viss forstand er en «lekkasje i begge ender» for Den norske kirke sin konfirmasjon: de som velger humanistisk (Human-Etisk Forbund) og de som velger «annet» - andre kirkelige fellesskap med tydelig religiøs identitet.

Vi ser at de unge er opptatt av relasjoner, omsorg for hverandre / ungt fellesskap, og samtidig store samfunnsutfordringer, slik som miljø og klima (global diakoni, med handling lokalt). Samtidig som de fleste norske unge har det bra, vet vi også at det en viss andel som har utfordringer. Madsen sier at vi har et 90-10 samfunn blant unge. Den store gruppen er de veltilpassede, mens den minste gruppen er den utilpassede som sliter med forhold hjemme, mobbing og lite sosial støtte (Madsen 2018). Det er en utfordring for kirken både å være en arena der de veltilpassede får utfordringer og trives og også de utilpassede blir inkludert. Kanskje konfirmasjonstiden i fremtiden kunne ha en kombinasjon av et mindre og et større fellesskap. I ulike tros- og livssynssamfunn legges det vekt på egen tro og tradisjon, og i et stort fellesskap for hele lokalsamfunnet kan konfirmasjonstiden fremstå som et felles «diakonalt prosjekt» til beste for mennesker som har utfordringer, natur og klima. Det kan kanskje være med på å gi en smak av et «eksemplarisk fellesskap for vår tid», i den kontekst de unge lever i.

Konklusjon

Artikkelens mål er å gi ny innsikt om unges valg av ungdomsrite, og hvilken mening unge tillegger denne riten. Vi har redegjort for resultater fra en empirisk undersøkelse blant 14-åringene, og analysert disse for å forstå deres valg og motivering for disse. Analysen viser at det er viktig for de unge å fremheve sin individuelle frihet i valg av rite. Samtidig viser det seg at familien er det mest betydningsfulle fellesskap som legger premisser for deres valg. For noen fremstår valget som en religiøs markør, men slett ikke for alle. Flere viser ambivalens, både med hensyn til valget og hvordan riten skal markeres i familien. Kirken, og også andre aktører, utfordres ved å forholde seg til en variasjon av unge, både med tanke på ulike begrunnelser og variert motivering og interesse for å delta i konfirmasjonstiden / -riten.

Litteratur

Bakken, Anders (red) (2018). Ungdata. *Nasjonale resultater*, NOVA Rapport 08/18. Oslo: NOVA
Birkedal, Erling og Grimsby, Lars Kåre. (2019). *14-åringene og konfirmasjon. Ungdomsundersøkelse 2019*. MF Rapport 2:2019. MF vitenskapelig høyskole.

Unge tanker om konfirmasjon

- Bryman, Alan. (2016). *Social research methods*. Oxford university press.
- Christensen, Leise. (2010). Hvorfor overhovedet gå til konfirmandundervisning? Konfirmanders motivasjon og forventninger. I: Bernd Krupka og Ingrid Reite (red.): *Mellom pietisme og pluralitet. Konfirmasjonsarbeid i fire nordiske land*. Oslo: IKO-forlaget. s. 31-47.
- Davie, Grace. (2000). *Religion in modern Europe: A memory mutates*. OUP Oxford.
- Furseth, Inger, Kühle, L., Lundby, K., & Lövheim, M. (2019). Religious Complexity in Nordic Public Spheres. *Nordic Journal of Religion and Society*, 32(01), 71-90.
- Haraldso, Brynjar (red.) (1986). *Konfirmasjon i går og i dag*. Festskrift til 250-års jubileet 13. januar 1986. Oslo: Verbum.
- Høeg, Ida Marie og Krupka, Bernd. (2015). Confirmation Work in Norway. I: Schwitche et. al. (Eds.). *Youth, Religion and Confirmation Work in Europe. The Second Study*. Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus. s. 234-244
- Høeg, Ida Marie. (2017). *Religion og ungdom*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Kirkerådet. (2010). *Gud gir - vi deler. Plan for trosopplering for Den norske kirke*. Oslo: Kirkerådet, Den norske kirke.
- Madsen, Ole Jacob. (2018). *Generasjon prestasjon. Hva er det som feiler oss?* Oslo: Universitetsforlaget.
- Pettersson, Per. (2010). Varför er det så stor skillnader i konfirmationens popularitet i de nordiske länderna? I: Bernd Krupka og Ingrid Reite (red.): *Mellom pietisme og pluralitet. Konfirmasjonsarbeid i fire nordiske land*. Oslo: IKO-forlaget. s.216-237.
- Salomonsen, Jone. (2003). Riter som utfordring til konfirmasjonen. I: *Dåp, konfirmasjon, kateketisk praksis: et ritoperspektiv på sosialisering*. Oslo: PTS, UiO.
- Salomonsen, Jone. (2007). Mellom Baal og Jesus? Konfirmasjon som social og religiøs overgangsrite. I Elisabeth Tveito Johnsen (red.): *Barneteologi og kirkens ritualer*. Oslo: PTS, UiO.
- Schweitzer, Friedrich, Ilg, Wolfgang, og Simojoki, Henrik (Eds.) (2010). *Confirmation Work in Europe. Empirical Results, Experiences and Challenges. A Comparative Study in Seven Countries*. Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus.
- Schweitzer, Friedrich, Kati Niemelä, Thomas Schlag, Henrik Simojoki (Eds.) (2015). *Youth, Religion and Confirmation Work in Europe. The Second Study*. Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus.
- Storm, Ingrid. (2009). Halfway to heaven: Four types of fuzzy fidelity in Europe. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 48(4), 702-718.
- SSB (2019). *Den norske kirke (KOSTRA)*. URL: https://www.ssb.no/statbank/list/kirke_kostr
- Unge tanker (2016). *En rapport om vad fjortonåringar funderar på. Svenska kyrkan*. URL: <https://www.svenskakyrkan.se/filer/Rapport%20Unga%20Tankar%202016.pdf> (14.08.20)